

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 40

Заснований в 1996 році

Рівне – 2008

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 40. — Рівне: РДГУ, 2008. — 176 с.

Збірник наукових праць містить статті з проблем виховання і розвитку особистості в контексті реалізації ідей А.С. Макаренка на сучасному етапі реформування освіти, а також з теорії і методики виховання та навчання учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31.10.2008р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008

потрібно розбуркати і розвинути. Його педагогічна система проникнута гуманізмом, оптимізмом, вимогливою любов'ю до дітей. Відповідно до «системи перспективних ліній» він висуває і обґрунтовує «закон руху колективу»: використання вже досягнутих і постановка нових перспектив, які вимагають особистих і колективних зусиль. На думку Макаренка, колективні перспективи породжують у дітей загальний настрій, роблять їх діяльність більш змістовною. Боротьба за досягнення перспектив, очікування завтрашньої радості, веде колектив вперед, а постійний рух вперед – це закон його розвитку. Важливо ставити більш складні завдання, розширювати колективну діяльність, а при виборі завдань враховувати загальні перспективи установи. Якщо колектив досягнув мети, а нові перспективи не окреслені, то рух його вперед припиняється і настає самозаспокоєння.

Безсистемності, однобічності, примітивізму в розумінні суті виховної роботи, він протиставляє системний підхід. Макаренко гостро, з сарказмом висміює концепцію, яка, на жаль, ще й сьогодні не зникла: «Виховну роботу вони малюють собі так: вихователь стоїть в якійсь суб'єктивній точці. На відстані трьох метрів є точка об'єктивна, в якій закріплюється дитина. Вихователь діє голосовими зв'язками, дитина сприймає слуховим апаратом відповідні хвилі. Хвилі через барабанну перетинку проникають у душу дитини і в ній відкладаються у вигляді особливої педагогічної солі» (Макаренко А.С. Книга для батьків.-К.,1978.-С.9.) Концепцію системного підходу він характеризує так: «Справжня суть виховної роботи полягає зовсім не у ваших розмовах з дитиною, не в безпосередньому вашому впливі на дитину, а ... в організації життя дитини» [1, 343].

Таким чином соціально-педагогічна технологія передбачає системний аналіз, відбір, конструювання і контроль усіх керованих компонентів педагогічного процесу у їх взаємозв'язку з метою досягнення поставленої мети. *Педагогічний процес – це соціальна система.* Вона часто «працює» і тоді, коли далеко не все правильно побудоване, коли окремі елементи технології взагалі відмовляють, але тоді результат може бути позитивним чи негативним.

Педагогічна спадщина А.С.Макаренка допомагає нам по-справжньому зрозуміти виховні соціально-педагогічні технології не як випадковий набір «педагогічних дій», а систему, яка активно функціонує якщо: знайдено сукупність технологічних елементів, кожний з яких здатний повністю виконувати свою функцію; забезпечено цілісність, взаємозв'язок, взаємодію елементів, які займають у системі певне, властиве їм місце; якщо система цілеспрямована, її діяльність підлягає єдиним цілям і завданням; якщо активно включена у середовище і взаємодіє з ним; достатньо керована педагогом; постійно вивчається, діагностується, коригується, проєктується, спрямовується.

Конкретизовані цілі соціального виховання реалізуються, природно, і в процесі колективної творчої діяльності (пізнавальної, суспільно-корисної, трудової, естетичної, спортивно-оздоровчої). Ефективне управління процесом соціалізації неможливе без вивчення і врахування того, які зовнішні чинники впливають на дитину, без уміння їх використовувати для досягнення мети виховної системи. Насамперед, це врахування суспільних відносин, масової культури, засобів інформації, позашкільного спілкування і ін. У цьому зв'язку виникає потреба спеціальних досліджень, наукових рекомендацій, інструктивних установок і положень, оскільки ніяка виховна система без цього не може ефективно функціонувати. Великий потенціал для теоретичного вивчення та ефективного здійснення практичної соціально-педагогічної діяльності має уся педагогічна спадщина Антона Семеновича Макаренка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Макаренко А.С. Твори. В 7 т. - К., 1954.
2. Макаренко А.С. Педагогические сочинения: В 8 т. Т4. - М., 1984.
3. Макаренко А.С. Педагогическая поэма. - К.,1973.

Резюме. В статье освещены некоторые узловые положения педагогического наследия А.С. Макаренка относительно особенностей социально-педагогической технологии социального воспитания.

Ключевые слова: личность, социализация, общество, социальный организм, педагогическая технология, педагогический процесс, коллектив, система, перспектива, целеположение, технологический процесс, технологическая логика.

The summary. The basis pedagogical thinking of future social educators in the process of pedagogical situations solution in the work with gifted children according to Anton Makarenko theory is considered in the article. Some methodic aspects of pedagogical thinking of social workers have been presented by the author.

Key words: pedagogical thinking, pedagogical situation, professional qualities of the teacher.

Одержано редакцією 18.02.2008.

УДК: [37: 504]: 37 (094) (477)

Л.І. НЕЧИПОРУК

ІДЕЇ СИНТЕТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ А.С. МАКАРЕНКА В КОНТЕКСТІ НООСФЕРНОЇ ОСВІТИ

Резюме. В статті розглядається ідея синтетичного мислення А.С. Макаренка та його тлумачення представниками ноосферної педагогіки

Ключові слова: синтетичне мислення, ноосферне мислення, синтетична педагогіка

Постановка проблеми. В умовах наростання загальноцивілізаційних криз людство постало перед проблемою спрямування якості Розуму в бік цілісного, синтетичного мислення як основи розумної, ековідповідної поведінки. Формування такого типу мислення – мета ноосферної освіти (**ноосфера** (від грецьк. *noos* – *розум*) – сфера взаємодії природи і суспільства, у межах якої розумна людська діяльність стає головним, визначальним чинником розвитку (П. Тейяр де Шарден, Е. Леруа, В.І. Вернадський). Синтетичне мислення в контексті ноосферної концепції розглядається як гармонійне, цілісне мислення, що ґрунтується на усвідомленому поєднанні логічного і образного його типів і є основою формування цілісної картини світу, вміння ставити мету, обирати засоби для її досягнення і передбачати наслідки своєї діяльності [5, 2-3]. В.І.Вернадський вважав, що саме синтез природничих, соціальних, філософських знань дозволить вирішити проблему людського буття та соціального розвитку у контексті глобальної діяльності людини як природного фактора розвитку, що приводить до змін природного середовища загальнопланетарного масштабу.

Аналіз досліджень. Проблема цілісного мислення має глибокі історичні корені і бере початок із часів «древнього синтезу». Згідно йому інтеграція мислилася як всепроникаючий («все у всьому») процес руху складників світу, в тому числі і знань про нього, шляхом набуття ними гармонійної цілісності. Так, визнавалося існування пра-знання, в якому зливаються і співіснують всі науки як частинки цілого знання (Новаліс, Шеллінг, Шлегель і ін.). Думки про необхідність формування синтетичного мислення знаходимо у творах антропософсько-теософського характеру (О.П. Блаватська, Р. Штейнер), в концепції "соборного пізнання" (А.С. Хом'яков і ін.). В цьому ж руслі будується концепція пансофічної освіти Я.А. Коменського: "Як єдино буття всього сущого, Бог, як єдина система всіх систем, світ, як єдине дзеркало дзеркал, розум, як єдине пояснення поясень, Святе письмо, так буде єдиною книга книг, Панасофія, що вчить всьому» [4]. Основоположник педагогіки був впевнений, що «всю сукупність того, що пізнається, можна вибудувати у «сходи Світу», що послідовно приводять до цілісного мислення і цілісного сприйняття світу. Провідним принципом розвитку Всесвіту у працях російських космістів (Н.А. Бердяєв, С.Н. Булгаков, В.С. Соловйов, А.Л. Чижевський, П.А. Флоренський, К.Е. Цюлковський та ін.) також виокремлюється **ідея цілісності**, що охоплює всю сутність людини в її постійному розвитку, русі й діяльності, враховуючи систему виховання й навчання.

В наш час все більше з'являється робіт, які стосуються питань сучасної глобальної інтеграції освіти із соціальними підструктурами, культурою, суспільством в цілому (В.П. Зінченко, Н.І. Пахомов, В.М. Розін і ін.), формуванням глобального мислення (В.С. Данилова, В.І. Кашерін, М.М. Кожевников), критичного мислення (Т.М. Буйских, М.І. Меєрович, Д. Кластер, А.В. Хуторской.), ноосферного мислення (Н.В. Маслова, Н.В. Антоненко, В.С. Спартін і ін.). Серед низки дослідників проблеми синтетичності в освіті вирізняється **синтетична педагогіка А.С. Макаренка**, який першим із українських педагогів побудував процес виховання з опорою на синтез знань про особистість і світ. Тому **метою** нашої роботи є розгляд проблеми синтетичного мислення у А.С. Макаренка та її розвиток у концепції ноосферної освіти.

А.С. Макаренко виступає як представник синтетичного, антропологічного напрямку. Він, враховуючи соціальний чинник виховання у синтезі із природовідповідним, був прихильником розв'язання найактуальніших проблем соціального життя на основі пізнання людини в проявах її розуму, почуттів і волі, у її ідеалах істини, добра та краси, цілісного підходу до освітньо-виховного процесу, ґрунтуючись на тому, що антропологія в широкому розумінні сприймається як синтетична наука про людину, що повинно бути основою для педагога. Вона опирається на чітку розробку цілей виховання, стратегічною її метою є гармонійний розвиток усіх кращих структурних компонентів людської природи, опора на філософію, на основі якої передбачалося підведення загальнолюдського фундаменту під теорію виховання і добір змісту освітньо-виховного процесу за законами розвитку Світу [3]. На початку ХХІ ст. такий підхід є особливо актуальним, оскільки, на думку академіка РАПН Маслової Н.В. «...більшість молодих сучасних людей виявилися безвольними, погано адаптованими до життя, про що свідчить безжалісна статистика». Причиною цього вона вважає те, що «існуюча освітня система «забула» про біосоціальну природу людини», про формування синтезу її мислення [9]. А.С.Макаренко вважав, що «...в педагогічному явищі немає простих залежностей, тут, щонайменше, можлива силогічна формула, дедуктивний короткий умовивід» [7, 5-58]. Тим самим він визнавав поліфункціональну єдність почуттєвого й інтелектуального, раціонального й ірраціонального, свідомого й підсвідомого в просторі педагогічної дії.

Педагогічна концепція А.С.Макаренка орієнтована на необхідність вироблення умінь і навичок молодого покоління працювати і дорожити загальнолюдськими цінностями у різних контекстах світу, що розвивається. В соціальному досвіді учнів особливо важливими є знання, які можна віднести до категорії філософських знань про життя. Саме на такому синтезі наголошує педагог, вважаючи, що, власне, через аналіз людина проходить школу абстрактного мислення і лише тоді, коли аналіз дасть достатній матеріал для поєднання **багатогранного**, починаються ті процеси, що їх можна назвати **синтетичним мисленням у повному розумінні** (виокремлено нами) [6]. Синтез поглядів, які виражають філософське відношення до життя, оточуючого світу, людей, допоможуть молодим людям певною мірою уникнути нерозумних вчинків, непродуманих рішень. На формуванні такого випереджувального типу мислення, що спроможне прогнозувати можливі наслідки діяльності людини у довіллі спрямована і ноосферна освіта. Так, А.І. Субетто вважає закон випереджуючого розвитку якостей людини, якості суспільного інтелекту імперативним законом сучасного суспільного життя і обов'язковою умовою стійкого розвитку людства. Він повинен бути адекватними

соціальному середовищу, що змінюється, відповідати всезростаючій складності соціоприродних відношень вважає він [10]. На цьому ж ґрунтується ідея випереджуючої освіти А.Д.Урсула, що є логічним наслідком його філософського висновку про необхідність випередження буття свідомістю в період переходу суспільства на модель стійкого розвитку і формування ноосферної цивілізації [11]. В основі таких тверджень – розвиток поглядів А.С.Макаренка про педагогіку, яка «... зобов'язана далеко наперед проектувати якості нової типової людини, повинна випереджати суспільство у його людському розвитку» [8, 120].

На цій основі педагог тлумачить і поняття колективу як засобу такого виховання, вважаючи, що «...тільки через великий колектив, коли його інтереси впливають не з простого єднання, а з більш глибокого і соціального синтезу, можливий перехід до широкого політичного виховання», яке, на його думку, «...**повинно спрямовуватися однією системою законів, подібним природним законам**» (виокремлено нами) [7, 12]. Він вважав, що»...всякий вчинок, який не розрахований на інтереси колективу,... є небезпечним для суспільства. І тому у нашій етиці завжди повинен бути присутнім розум і здоровий глузд...Наша поведінка має бути поведінкою знаючих людей, уміючих людей..., які віддають собі звіт за кожен вчинок» [8].

Ця думка А.С.Макаренка перекликається із твердженням В.І.Вернадського про усвідомлення людиною себе як частинки великого колективу – планетарного людства. Він писав: «На стадії ноосфери людина усвідомить, що вона, будучи окремою особистістю, невіддільна від всього людства». Отже, люди повинні діяти в інтересах всієї планети – доходить він висновку. «Людина вперше реально зрозуміла, що вона – житель планети і може – повинна – мислити і діяти в новому аспекті, не тільки в аспекті окремої особистості, сім'ї, роду, держави чи їх союзів, але і в планетарному аспекті» [1]. Думка А.С.Макаренка про підпорядкування діяльності людини інтересам колективу розуміється Вернадським як підпорядкування діяльності людини інтересам людства. Ці поняття і є відправною точкою для вибору подальшого шляху розвитку випускників колонії А.С. Макаренка і випускників ноосферної школи.

Типи помилок у педагогічному мисленні, виокремлені А.С. Макаренком, варто враховувати і в умовах розвитку сучасної педагогічної науки і практики. Так, педагог звертає увагу на таку помилку, як **етичний фетишизм** – йдеться про віру в етичну силу терміну, коли етичні поняття сприймаються як абстрактні категорії. Він пояснює це на прикладі поняття «труд». «В самому слові – труд – стільки приємного й стільки виправданого, що й трудове виховання нам здавалося цілком точним, певним і правильним. А потім виявилось, що в самому слові труд немає ніякої логіки. Труд спочатку розуміли як труд простий, як труд самообслуговування; потім – як трудовий процес марний, непродуктивний – вправа у витраті енергії м'язів. І слово труд так висвітлювало логіку, що вона здавалася непогрішною... Але оскільки вірили в етичну силу самого терміну, що й логіка задавалося священною. А тимчасом мій досвід та досвід шкільних товаришів довів, що виведення якого-небудь засобу з етичного забарвлення самого терміну неможливе...» [8, 76].

Ця думка А.С. Макаренка дістала свій подальший розвиток у дослідженнях Маслової Н.В., Спартіна С. та ін. Інтеріоризацію (переведення значення терміну, поняття у особистісно значуще, ціннісне) вони пропонують здійснювати на основі біоадекватного мислення як цілісного, гармонійного, природовідповідного, що ґрунтується на діяльності обох півкуль головного мозку. Методи цього мислення орієнтовані на цілісність і інтерактивність взаємодії людини з інформацією. Важливе значення приділяється миледіяльності – оперування мисленими динамічними знаками, моделями, образами, і створення нових, адресованих собі і оточуючим з метою взаємодії і зміни зовнішнього світу, а також самозміни.

Етапи біоадекватної REAL-методика (автор – академік РАН Маслової Н.В.) відповідають етапам сприйняття інформації:

- перший етап – **репрезентація інформації** (введення нового матеріалу на основі особистого досвіду і вибору – сенсорно-моторний етап);
- другий етап – **сприйняття інформації** (залучення різноманітних центрів мозку – символічний етап);
- третій етап – **переробка (осмислення) інформації** (розуміння інформації через логічне осмислення – логічний етап);
- четвертий етап – **відображення сприйнятого за допомогою слова** (володіння матеріалом – лінгвістичний етап);
- п'ятий етап – **архівування інформації** (здатність осмислювати зміст, сенс, значення чого-небудь (мови, творів, вчинків, мотивів поведінки) через усвідомлення зв'язків і відношень між предметами, явищами, людьми).

Кожен акт вибору супроводжується прийняттям відповідальності, а кожен вибір проявляється не як звичайне запам'ятовування, а як особистісний творчий пошук, який виховує ініціативність, самоорганізованість, потребу у свободі вибору [8]. На такому синтезі знань і почуттів наголошував і Макаренко: «Головне в житті не саме знання, а та гармонія, яка отримується, коли знання добре відкладені в душі, та філософія, яка визначає людину, і світогляд» [8, 107].

А С.Макаренко наголошує ще на одному типі помилки у педагогічному мисленні – **виокремлення засобу**. Педагог запевняє, виходячи із власного досвіду, що «...ніякого засобу не можна розглядати відокремлено від системи. Ніякого засобу взагалі, хоч би який ми взяли, не можна визнати ні добрим, ні поганим, якщо ми розглядатимемо його окремо від інших засобів, від цілої системи, від цілого комплексу впливів... Ніякого засобу не можна розглядати з погляду корисності чи шкідливості, якщо взяти його відокремлено від усієї системи засобів. І, нарешті, ніяка система засобів не може бути рекомендована як

система постійна [6, 76-77]. Педагог наголошував: «Людина не виховується частинами, вона створюється синтетично всією сумою впливів, яким вона піддається. Тому окремий засіб завжди може бути і позитивним, і негативним, вирішальним моментом є не його пряма логіка, а логіка і дія всієї системи засобів, гармонійно організованих». В цьому він бачив діалектичність педагогіки в цілому і будь-якого виховного процесу зокрема. загальний, синтетичний підхід, де всі засоби були у гармонійному, природному поєднанні і діалектичній єдності.

На таких же поглядах ґрунтуються погляди представників ноосферної освіти. Так, Іванов І. пропонує формувати ноосферне мислення на основі цілісної системи засобів філософського, культурологічного, наукового, художнього змісту. Тільки в поєднанні вони забезпечують гармонійне розуміння учнями соціоприродного середовища як цілісної системи і сприяють формуванню інтегративного, нелінійного, критичного і рефлексивного характеру мислення школярів [2].

Висновки. Цілісність, синтетичність думки є синонімом буття людини в якості істоти розумної, здатної раціонально ставити і вирішувати як свої життєві, так і суспільні завдання, давати адекватну оцінку самому собі і всьому оточуючому, що особливо актуально в період становлення ноосферного суспільства. Саме погляди А.С.Макаренка стосовно формування синтетичного, цілісного мислення є підґрунтям освітньо-виховного процесу ноосферної школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вернадский В.И. Размышления натуралиста: научная мысль как планетарное явление. Кн.2. – М., 1977. – 256 с.
 2. Иванов С.А. Авторский «проект ноосферного лица» / www.urogao.ru/ugnos.
 3. Карпенчук С.Г. Синтез прогрессивных идей мировой педагогики в досвіді А.С.Макаренка //Нова педагогічна думка. Наук.-пед.журнал. – №1. – 2005. – С.26.
 4. Коменский Я. А. Избр. соч.: В 2 т. Т. 2. – М.: Педагогика, 1982. – 575с.
 5. Курик М. Ноосферна освіта //Наука і суспільство. – №3-4. – 2001. – С.2-3.
 6. Макаренко А.С. Пед.соч. В 8 т.Т.1– М.: Педагогика, 1982.
 7. Макаренко А.С. Пед.соч. В 8 т.Т.8– М.: Педагогика, 1982.
 8. Макаренко А.С. Сочинения: В 7 т. Т.7. – М.: Изд-во АПН СССР, 1951. Т. 5. – 540с.
 9. Маслова Н.В. Ноосферное образование: Монографія. – М.: Инст-т холодинамики, 2002. – 308 с.
 10. Субетто А. И. Ноосферизм. Том первый. Введение в ноосферизм. – СПб.: ПАНИ, 2001. – 537 с.
- Урсул А.Д. Модель образования XXI века: проблемы устойчивого развития и безопасности //Безопасность Евразии. – 2001. – №4. – С.61-96.

Резюме. В статье рассматривается идея синтетического мышления и его развитие представителями ноосферной педагогики.

Ключевые слова: синтетическое мышление, ноосферное мышление, синтетическая педагогика.

The summary. The idea of Makarenko's synthetic thinking and its interpretation by the representation of noosphere pedagogies is examined in the article.

Key words: syntetic thinking, noosphere thinking, syntetic pedagogis.

Одержано реадкцією 14.03.2008.

УДК: 37. 018. 1 – 57. 874: 37. 001. 11 (091) (477)

С.А. КОЛЕСНИКОВ

СПІЛЬНА РОБОТА СІМ'Ї ТА ШКОЛИ З ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У СВІТЛІ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ А.С. МАКАРЕНКА

Виховання є процес соціальний в найширшому значенні. Виховує все: люди, речі, явища, але раніше всього і більш всього – люди. З них на першому місці – батьки і педагоги.
А.С.Макаренко

Резюме. В статті зроблена спроба, виходячи з педагогічної концепції А.С.Макаренка, відносно ролі спільної роботи сім'ї та школи по вихованню дітей, сформуванню основи музичної культури в учнів молодших класів. Оприлюднити досвід позаурочної роботи з музичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Ключові слова: музика, музичне виховання, музична культура, сім'я, школа, учні молодших класів, батьки, діти, педагогічна концепція А.С.Макаренка.

Розбудова незалежної України змусила переглянути надбання філософів, ідеологів, а також вчених-педагогів, з позицій сьогодення осмислити їх досвід, в тому числі, по новому підійти до вивчення спадщини А.С.Макаренка, яка збагатила педагогічну науку в її основних найважливіших аспектах: про педагогічну логіку, про шкільний колектив, про трудове, моральне, а також родинно-шкільне та естетичне виховання засобами музики, оскільки зараз постала складна проблема - формування типу особистості, який би відповідав новому часові. Як свідчать останні соціологічні дослідження, відчувається помітне зрушення ціннісних

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ	4
<i>Малафійк І.В.</i> Антон Семенович Макаренко і педагогічне мислення.	7
<i>Пашко Л.Ф.</i> Педагогічне мислення сучасного вчителя в контексті філософського світогляду А.С. Макаренка.	9
<i>Фролов А.А.</i> Социально-педагогическое мышление А.С.Макаренко: базовые понятия педагогики, их структура.	12
<i>Семенюк-Іванюк Л.Ю.</i> Ідеї розвитку педагогічної логіки А.С. Макаренка в умовах сучасних педагогічних інтерпретацій.	14
<i>Терешко Л.В.</i> Проблема соціально-педагогічної технології у педагогічній спадщині А.С.Макаренка.	19
<i>Нечипорук Л.І.</i> Ідеї синтетичної педагогіки А. С. Макаренка в контексті ноосферної освіти.	21
<i>Колесніков С.А.</i> Спільна робота сім'ї та школи з формування музичної культури молодших школярів у світлі педагогічної концепції А.С. Макаренка.	24
<i>Симоненко Л.І.</i> Соціальний захист дітей та молоді в аспекті теоретико-методичної спадщини А.С. Макаренка.	27
<i>Малафійк І.В.</i> Розвиток знання - провідна ідея сучасної дидактики.	29
<i>Колос Ю.З.</i> Педагогічне мислення викладача вищої школи в контексті формування інформаційно-технологічної компетентності студентів.	39
<i>Тимошук Л.В.</i> Формування досвіду емоційно-чуттєвого ставлення до світу у педагогічній спадщині А.С. Макаренка.	41
<i>Илалтдинова Е.Ю.</i> Официальная педагогика и общественно-педагогическая инициатива как факторы развития педагогической теории (постановка проблемы).	44
<i>Яковенко К.Ю.</i> Формування педагогічного мислення майбутніх соціальних педагогів у процесі вирішення педагогічних ситуацій у роботі з обдарованими учнями у загальноосвітніх навчально-виховних закладах.	46
<i>Крат І.В.</i> Школа і освіта на Волині напередодні створення Едукаційної комісії (1773 р.).	47
<i>Джеджерера О.В.</i> Громадські об'єднання як засіб творчої активізації студентів.	51
<i>Джеджерера К.В.</i> Комунікативний потенціал громадських студентських об'єднань.	55
<i>Останчук М. В.</i> Цілісне мислення при розвивальному навчанні.	60
<i>Єфремов С.В.</i> Інтеграція у змісті професійно спрямованої науково-дослідної роботи студентів у вищих навчальних закладах України у другій половині ХХ століття.	65
<i>Оксенюк О.В.</i> Формування національних цінностей в учнів у контексті сучасного педагогічного мислення.	69
<i>Борисюк Л.Р.</i> Наукові принципи роботи педагога з обдарованими дітьми.	72
<i>Шокало А.В.</i> Практичний досвід формування сучасної мовної освіти у Франції.	75
<i>Галатюк Ю.М.</i> Теоретичні й методичні аспекти формування інтелектуальних умінь у контексті навчально-пізнавальної діяльності.	78
<i>Онопрієнко О. В.</i> Проектна діяльність як інтегративна модель навчальної діяльності молодших школярів.	84
<i>Щербаківа К.Й., Зайцева Л.І.</i> Сучасні підходи до навчання старших дошкільників розв'язання арифметичних задач.	87
<i>Юринець О.</i> Формування педагогічної відповідальності студентів коледжу.	90
<i>Пелех Ю.В.</i> Формування ціннісно-сислової готовності майбутнього педагога до професійної діяльності.	94
<i>Тадєєва М.І.</i> Історико – педагогічний досвід становлення іншомовної освіти в Росії та Україні (XVIII – XIX століття).	97
<i>Петрук Л.П.</i> Місце та роль риторики у формуванні мисленнєво-мовленнєвої культури фахівців гуманітарного профілю.	100
<i>Винар В.П.</i> Формування творчого мислення майбутніх вчителів початкової школи як передумова розвитку творчого потенціалу особистості.	103
<i>Свіриць К.О.</i> Формування мовленнєвої готовності старших дошкільників до школи у контексті сучасного педагогічного мислення.	105
<i>Тадєєв П.О.</i> Різні підходи до поняття «обдарованість» в психолого-педагогічній науці США.	109
<i>Бордюк М.А.</i> Парадигма вивчення природознавства студентами гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів в умовах нового інформаційного простору.	113
<i>Яницур М.С., Єзерська Н.Р., Зброжек Д.Г.</i> Підготовленість майбутніх вчителів до профорієнтаційної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах.	115
<i>Цимбалару А.Д.</i> Семантика понятійного апарату проблеми педагогічного проектування.	121
<i>Дичківська І.М.</i> Інноваційна педагогічна діяльність як чинник розвитку освітніх систем.	127

Косарева О.І. Роль стилів сімейного виховання у виникненні конфліктної поведінки в дошкільному віці.	132
Щербакова Н.М. До вивчення особливостей пізнавальної самостійності учнів 7-9 класів.	136
Забута Т.В. Дитяче самоврядування в педагогічній теорії та практиці: ретроспективний огляд.	140
Мельничук Л.В. Соціальний розвиток молодших школярів у світлі педагогічного досвіду А.С. Макаренка.	147
Трофимчук О.І. Етнопедагогічні основи у вихованні музикантів-інструменталістів.	150
Михайлова Л.І. Проблема моральної свідомості у педагогічній спадщині К.Д. Ушинського.	153
Примак О.П. Формування в учнів початкової школи уміння вчитися в процесі вивчення табличних випадків арифметичних дій.	157
Марко В.Ю. Поняття духовності сучасного вчителя.	163
Фарина Н.П. Виховання студентської молоді в контексті творчого шляху Володимира Івасюка.	166
Тепла М.Й. Психолого-педагогічні особливості спілкування та спільної діяльності дошкільника з дорослими та однолітками.	168
Відомості про авторів.	172

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 40

Заснований у 1996 р.

Відповідальний редактор збірника Малафійк І.В.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 15.09.2008 р. Підписано до друку 31.10.2008 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 26,2. Обл. вид. арк. 26,7. Замовлення № 69/1. Наклад 300.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 40.— Рівне: РДГУ, 2008. — 176 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 10.

Збірник наукових праць містить статті з проблем виховання і розвитку особистості в контексті реалізації ідей А.С. Макаренка на сучасному етапі реформування освіти, а також з теорії і методики виховання та навчання учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20